

Številka: 6034-24/2020-3500-88

Datum: 11. 6. 2025

Zadeva: Poročilo delovne skupine za pripravo predloga umestitve slovenskega znakovnega jezika v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja

1. Uvod

Za umestitev slovenskega znakovnega jezika (v nadaljevanju: SZJ) v vzgojno-izobraževalni sistem od leta 2021 na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje (v nadaljevanju: ministrstvo) deluje Delovna skupina za pripravo predloga umestitve SZJ v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja (v nadaljevanju: delovna skupina). Skladno s 3. členom Sklepa o imenovanju delovne skupine,¹ le-ta najmanj enkrat letno pripravi poročilo o opravljenem delu, ki vsebuje tudi poročilo o stanju realizacije Akcijskega načrta za pripravo predloga umestitve SZJ v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja² (v nadaljevanju: Akcijski načrt), ki je bil oktobra 2021 sprejet s sklepom³, in ga posreduje ministru.

Namen delovne skupine je pripraviti predlog posodobitve sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih otrok, učencev, dijakov in udeležencev izobraževanja odraslih.

Poročilo je za leto 2024 in za prvo tretjino leta 2025.

2. Kratek povzetek poročila

Delovna skupina se je tako v letu 2024 kot tudi v poročanem obdobju leta 2025 sestala na treh sejah. Seje so potekale v živo in dopisno. Članstvo v delovni skupini se je zaradi dveh upokojitev spremenilo, kar je razvidno iz spremembe sklepa o imenovanju delovne skupine v letu 2024 in 2025. Delovna skupina je na svojih sejah spremljala izvajanje nalog in se seznanjala s stališči in predlogi strokovne javnosti, predstavnikov gluhih in naglušnih, staršev gluhih in naglušnih otrok in druge zainteresirane javnosti ter pripravila predlog posodobitve sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih otrok, učencev, dijakov in udeležencev izobraževanja odraslih.

Aktivnosti, opredeljene v Akcijskem načrtu, ki so jih v letu 2024 in v prvi tretjini leta 2025 izvajali nosilci nalog:

- reden zajem podatkov o gluhih in naglušnih v rednih osnovnih in srednjih šolah;
- Svet za kakovost in evalvacije je ustavil evalvacijsko študijo o poučevanju in tolmačenju SZJ ter poučevanju slovenščine za gluhe in naglušne;
- umestitev pouka SZJ za gluhe učence in učence s težko izgubo sluha v Zakon o osnovni šoli;

¹ Sklep o imenovanju Delovne skupine za pripravo predloga umestitve slovenskega znakovnega jezika v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja št. 024-53/2020/1 z dne 18. 12. 2020, 024-53/2020/3 z dne 4. 2. 2021, 024-53/2020/5 z dne 14. 11. 2022, 024-53/2020/6 z dne 13. 3. 2023, 024-53/2020/7 15. 2. 2024, 024-53/2020/8 z dne 19. 6. 2024, 024-53/2020/9 z dne 28. 11. 2024 in 024-53/2020/10 z dne 31. 1. 2025.

² Priloga: Akcijski načrt https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Razvoj-solstva/Razvoj-in-kakovost/Priloga_akcijski-nacrt.pdf

³ Sklep o sprejetju Akcijskega načrta za pripravo predloga umestitve slovenskega znakovnega jezika v sistem predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Razvoj-solstva/Razvoj-in-kakovost/Sklep_akcijski-nacrt.pdf

- umestitev SZJ kot učni jezik za otroke in mladostnike z gluhosto ali težko izgubo sluha v predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja;
- predlog za umestitev SZJ v predlog novega Zakona o visokem šolstvu (uporaba SZJ, skrb za razvoj in učenje SZJ kot nacionalno pomembna naloga);
- umestitev SZJ v prenovljena programa za predšolske otroke;
- ZRSŠ je končal spremljanje preizkušanja izvedbenih modelov učenja, poučevanja SZJ in slovenskega jezika ter tolmačenja SZJ; zagotavljanje sredstev za tolmačenje SZJ za gluhe učence in dijakke ter starše uporabnike SZJ na podlagi pogodbe o opravljanju storitev;
- razvijanje didaktičnih in učnih gradiv za gluhe in naglušne, podprtih s kretnjo in gradiv za starše;
- vzpostavitev pravne podlage za sistemizacijo delovnega mesta učitelja za komunikacijo v ZJ v osnovnih šolah ter možnosti, da tolmačenje SZJ lahko zagotavlja tudi zavod, ustanovljen za delo z gluhihimi, ali pa osnovna šola sklene pogodbo o opravljanju storitev (sprememba pravilnikov o normativih in standardih);
- dopolnjeni pogoji za učitelja oziroma vzgojitelja za komunikacijo v SZJ v vrtcih in šolah ter učitelja SZJ kot izbirnega predmeta v osnovni šoli (dodana nacionalna poklicna kvalifikacija tolmač SZJ);
- pripravljen predlog posodobitve sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih otrok, učencev, dijakov in udeležencev izobraževanja odraslih;
- izvajanje programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev in ravnateljev v vzgoji in izobraževanju za delo z gluhihimi in naglušnimi;
- sklep o začetku postopka za projekt »Priprava javnoveljavnega izobraževalnega programa SZJ za odrasle«, katerega cilj je priprava javno veljavnega programa in certificiranje znanja SZJ;
- ACS je krepil zmožnosti izvajalcev svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih za implementacijo razvitih pristopov za povečanje vključenosti odraslih gluhih in naglušnih v informiranje in svetovanje, podpiral pilotne izvedbe svetovanja in informiranja za gluhe in naglušne odrasle ter razvil in izvedel program usposabljanja za izvajalce storitve;
- promocija učenja, poučevanja in tolmačenja SZJ skozi izvedbo dejavnosti za večjo dostopnost do kulturnih vsebin za ranljive skupine v Slovenskem šolskem muzeju, dejavnosti ACS za seznanjanje in ozaveščanje o širitvi dostopa za vključenost gluhih in naglušnih odraslih v vseživljenjsko učenje in rezultatih izvedenih nalog v letu 2024 ter objava novice o strokovnem posvetu o učenju SZJ na spletnih straneh ministrstva;
- koordiniranje in spremljanje izvajanja aktivnosti kot stalna naloga delovne skupine ter izvedeni posvetovanji s strokovno in drugo zainteresirano javnostjo z namenom oblikovanja in načrtovanja nadaljnjih ukrepov za zagotovitev umestitve SZJ na sistemski ravni.

3. Pregled dejavnosti delovne skupine v letu 2024 in za prvo tretjino leta 2025

a) Sestava in mandat delovne skupine

Delovno skupino s štiriletnim mandatom sestavlja 16 članov⁴, ki so predstavniki strokovne javnosti: trije strokovni delavci javnih zavodov, ki izvajajo vzgojno-izobraževalne programe za gluhe in naglušne (v nadaljevanju zavodi za PP), visokošolski sodelavec na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju: PeF UL), strokovni delavki Zavoda Republike Slovenije za šolstvo (v nadaljevanju: ZRSŠ), predstavnica Zavoda Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik (v nadaljevanju: Združenje tolmačev SZJ), predstavnik Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju: ZDGNS) in devet predstavnikov ministrstva.

V letu 2024 je bila kot predstavnica Združenja tolmačev SZJ zaradi upokojitve dotedanje članice imenovana nadomestna članica, v letu 2025 pa zaradi istega razloga ena predstavnica ZRSŠ. Mandat delovne skupine je bil s sklepom podaljšan do 31. maja 2025, saj delovna skupina še ni dokončno

⁴ Zaradi lažje berljivosti so izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, uporabljeni kot nevtralni za moške in ženske.

oblikovala predloga umestitve SZJ v programa za predšolske otroke in v vzgojno-izobraževalne programe osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja, ki jih izvajajo javni vzgojno-izobraževalni zavodi.

b) Seje delovne skupine

Delovna skupina se je v letu 2024 sestala na treh sejah, v letu 2025 pa v poročanem obdobju na eni seji. Seje so potekale v živo na sedežu ministrstva oziroma Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana (v nadaljevanju: ZGNL) in dopisno.

Skladno s sklepom so zunanji člani delovne skupine upravičeni do sejnine v višini 50,00 EUR bruto, če seja poteka izven njihovega rednega delovnega časa oziroma, če v času seje koristijo dopust. Zunanji člani delovne skupine so upravičeni tudi do povračila potnih stroškov, česar pa v letu 2024 in 2025 ni uveljavljal nihče.

Na vseh sejah delovne skupine so sodelovale tolmačke SZJ (Združenje tolmačev SZJ). Za zagotavljanje storitve tolmačenja je ministrstvo zagotovilo sredstva skladno z veljavno tarifo za tolmače SZJ⁵. Na drugi seji v letu 2024, ki je bila odprta za javnost in je potekala kot strokovni posvet, je ministrstvo zagotovilo tudi slušno induktivno zanko. Na sejo, ki je na ZGNL potekala januarja 2025, so bili povabljeni tudi predstavniki šol in zavodov s PP, ki so sodelovali pri preizkušanju modelov vzgojno-izobraževalnega dela z gluhi in naglušnimi in spremljavi, ki jo je izvajal ZRSŠ.

Preglednica 1: Seje delovne skupine: število, udeleženci in porabljena sredstva, 2021–2025⁶

	Število sej	Povprečno št. prisotnih članov	Sredstva v EUR za		
			Sejnine	Tolmačenje	Indukcijska zanka
2021	10	13,1	1.750	1.481,35	
2022	4	11,8	600	792,90	
2023	4	11,8	600	984,65	
2024	3	13,3	100	469,63	427,00
2025	3	11,3	200	543,76	
Skupaj	24	12,3	3.250	4.272,29	427,00

Vir: Administrativni podatki ministrstva

Preglednica 2: Seje delovne skupine podrobno, 2024 in 2025⁶

	Datum seje	Št. prisotnih		Sejnine v EUR	Tolmačenje v EUR	Indukcijska zanka v EUR
		člani	vabljeni			
1.	4. 3. 2024	11		50	0	
2.	22. 10. 2024	13	38	50	469,63	427,00
3.	17. – 23. 12. 2024	16		0	0	
Skupaj 2024				100	469,63	427,00
1.	14. 1. 2025	10	11	0	243,98 ⁷	
2.	13. 5. 2025	12		100	118,32	
3.	27. 5. 2025	12		100	181,46	
Skupaj 2025				200	543,76	

Vir: Administrativni podatki ministrstva

⁵ Tarifa za tolmače slovenskega znakovnega jezika (Uradni list RS, št. 106/12, 167/21 in 53/22)

⁶ Podatki za leto 2025 so za obdobje januar–april 2025.

⁷ Še po tarifi za 2024.

Preglednica 3: Vrednost ure tolmačenja v EUR, skladno s tarifo za tolmače SZJ, 2021–2024

	Vrednost ure brez DDV	Vrednost ure z DDV	Indeks (2021 = 100)
2021	27	32,94	
2022	39,65	48,37	146,9
2023	44,41	54,18	164,5
2024	46,28	56,46	171,4
2025	47,16	57,46	174,7

Vir: Združenje tolmačev SZJ in administrativni podatki ministrstva

c) *Izvajanje nalog delovne skupine*

Naloge delovne skupine, ki so določene s sklepom o imenovanju so:

- obravnava trenutnega stanja ter strokovnih izhodišč;
- oblikovanje predloga umestitve SZJ v sistem predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja ter izobraževanja odraslih in predlogov s tem povezanih sprememb predpisov;
- promocija učenja in poučevanja SZJ;
- načrtovanje in spremljanje aktivnosti, potrebnih za realizacijo prej naštetih nalog;
- priprava predloga akcijskega načrta (že realizirano v 2021).

Delovna skupina je na svojih sejah spremljala izvajanje nalog, opredeljenih z Akcijskim načrtom in razpravljala o aktivnostih in vidikih, pomembnih za uvajanje SZJ.

Druga seja delovne skupine v letu 2024, ki je bila odprta za javnost, je potekala kot strokovni posvet in je bila v celoti namenjena predstavitvi strokovnih stališč in razpravi o pomenu učenja SZJ za otrokov razvoj, o pravicah in odgovornosti, povezanih z učenjem SZJ gluhih in naglušnih otrok ter njihovih staršev ter izkušenj, ovir, problemov, potreb in priložnosti gluhih in naglušnih oseb pri vključevanju v vzgojno-izobraževalne programe in razpravi o konkretnih rešitvah. Več o posvetu je v Sklopu 4: Načrtovanje, usmerjanje in spremljanje aktivnosti. Na prvo sejo v letu 2025 je delovna skupina povabila tudi strokovne delavce, tolmače SZJ ter vodstva šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami, ki so sodelovali pri preizkušanju modelov vzgojno-izobraževalnega dela z gluhih in naglušnih in spremljavi, ki jo je izvajal ZRSŠ. Seja je bila namenjena seznanitvi s spremljavo ter razpravi in posredovanju predlogov za posodobitev sistema.

4. Realizacija Akcijskega načrta v letu 2024 in za prvo tretjino leta 2025

V letu 2024 in poročanem obdobju leta 2025 so se v skladu z Akcijskim načrtom, ki opredeljuje štiri sklope nalog in za vsak sklop cilje, pričakovane učinke in aktivnosti z navedbo kazalnikov, nosilcev, roka in finančnih sredstev, izvajale naslednje aktivnosti⁸ oziroma se posamezne načrtovane aktivnosti niso izvedle:

Sklop 1: Analiza stanja in mehanizmi sprotne spremljave

1. *Analiza trenutnega modela učenja in poučevanja SZJ in slovenskega jezika ter tolmačenja za gluhe in naglušne* (zap. št. 1.1): Evalvacijska študija, PeF UL, je bila s sklepom Sveta za kakovost in evalvacije v letu 2024 ustavljena, izvajalci so bili obvezani že zagotovljena sredstva vrnili v državni proračun

2. *Redno zajemanje in spremljanje podatkov o gluhih in naglušnih otrocih, učencih in dijakih ter odraslih udeležencih osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja* (zap. št. 1.2): Sektor za izobraževanje otrok s posebnimi potrebami na ministrstvu v okviru rednega zajema podatkov o

⁸ Navedene po zaporednih številkah v Akcijskem načrtu.

učencih in dijakih s posebnimi potrebami v rednih osnovnih in srednjih šolah od šolskega leta 2021/2022 naprej zbira tudi natančnejše podatke o gluhih in naglušnih. Podatki so bili zbrani tudi za šolsko leto 2024/2025.

Sklop 2: Naloge, povezane z vzgojno-izobraževalnimi programi za gluhe in naglušne

1. *Razvijanje novih in posodabljanje obstoječih kurikularnih dokumentov oziroma programskih elementov* (zap. št. 2a.1): za ta namen so potekale različne dejavnosti:

a) Državni zbor Republike Slovenije je februarja 2024 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli⁹. 16. člen Zakona o osnovni šoli, ki opredeljuje obvezne predmete v osnovnošolskem izobraževanju, je bil dopolnjen z določbo, da za gluhe učence in učence s težko izgubo sluha šola poleg obveznih predmetov izvaja tudi pouk znakovnega jezika. Skladno s prehodnimi določbami naj bi se pouk znakovnega jezika začel izvajati najkasneje s šolskim letom 2027/2028, do takrat pa se lahko izvaja poskusno. Predmetnike in učne načrte za znakovni jezik mora pristojni strokovni svet določiti najpozneje do 28. februarja 2027.

b) Ministrstvo je v letu 2024 pripravilo predlog sprememb in dopolnitev Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju: ZOFVI), ki med drugim določa tudi, da za otroke in mladostnike z gluhoto ali težko izgubo vzgojno-izobraževalno delo lahko poteka v slovenskem znakovnem jeziku, s ciljem sistemske umestitve slovenskega znakovnega jezika v vzgojno-izobraževalni sistem. Februarja 2025 je Vlada Republike Slovenije predlog potrdila in ga posredovala Državnemu zboru Republike Slovenije.

c) Kurikularne komisije, ki so pripravljale predlog prenovljenega programa za predšolske otroke, so umestile SZJ v predlog Kurikuluma za vrtce (v načela, opredeljen kot učni jezik, priporočila za delo z uporabniki SZJ ipd.). Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je na 241. seji dne 20. februarja 2025 sprejel Kurikulum za vrtce¹⁰ in Kurikulum za vrtce prilagojenem programu za predšolske otroke.

d) Sektor za razvoj izobraževanja na ministrstvu je aprila 2024 ob obravnavi osnutka predloga Nacionalnega programa za vzgojo in izobraževanje (v nadaljevanju: NPVI) pripravljavce opozoril, da v osnutku manjka smiselna umestitev SZJ in predlagal, da se v NPVI kot ukrep umesti tudi učenje SZJ¹¹ ter učenje slovenščine kot jezika okolja za tiste učence in dijake, katerih materni/naravni jezik ni slovenski jezik. Pri pripravi predloga NPVI¹² je bila upoštevan drugi predlog.

2. *Razvijanje in preizkušanje novih oziroma posodobitev obstoječih modelov učenja, poučevanja SZJ in slovenskega jezika ter tolmačenja SZJ* (zap. št. 2a.2):

a) Preizkušanje izvedbenih modelov umeščanja tolmačenja in učenja SZJ za gluhe in naglušne uporabnike SZJ: preizkušanje je potekalo v šolskih letih 2022/2023 in 2023/2024. Vzgojno-izobraževalno delo v ZGNL in Centru za sluh in govor Maribor (v nadaljevanju: CSGM) je v okviru projekta potekalo ob stalnem timskem sodelovanju učiteljev/vzgojiteljev in strokovnega delavca za komunikacijo v SZJ. Ob tem je potekalo tudi skupno načrtovanje in izdelava didaktičnega gradiva. Za vsakega posameznega učenca se je nadgrajevalo tudi lastni slovar usvajane besedišča v besedi in kretnji. Učenje SZJ za učence, uporabnike SZJ je potekalo v času specialnopedagoške dejavnosti komunikacija, nadgrajevanje pa je potekalo pri posameznih predmetih z usvojenimi novimi pojmi, s poudarkom na slovenščini in hkrati ob uporabi učbenika SZJ – Me razumeš.

Na zavodih za PP so za namen preizkušanja modelov sistemizirali delovna mesta za komunikacijo/tolmačenje SZJ, ločeno poučevanje, prilagajanje učbenikov in koordiniranje projekta. Podrobnosti o sistemiziranih delovnih mestih so v poročilu delovne skupine za leto 2023, kar je veljalo tudi do konca šolskega leta 2023/2024.

⁹ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 16/24) <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2024-01-0440>

¹⁰ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce-2025->

¹¹ Povezano tudi z aktivnostjo iz Akcijskega načrta zap. št. 2a.4.

¹² <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Nacionalni-program-vzgoje-in-izobrazevanja-za-obdobje-2023-2033-predlog.pdf>

ZRSŠ je izvajal spremljave na:

- ZGNL (obe šolski leti),
- CSGM (obe šolski leti),
- Osnovni šoli Cerkno (v šolskem letu 2022/2023),
- Centru Janeza Levca Ljubljana (v šolskem letu 2023/2024).

Spremljanje je potekalo na dveh nivojih – tolmačenje vsebine ter sistematično učenje SZJ. Podatki so bili pridobljeni na podlagi opazovalnih lestvic (opazovanje) ter preko polstrukturiranih intervjujev (spraševanje) s strokovnimi delavkami ter ravnatelji.

V spremljavo je bila vključena izjemno heterogena skupina otrok in učencev, saj so se razlikovali glede na vrsto in stopnjo izgube sluha, uporabo pripomočka, starost, osebnostne značilnosti in specifične primarnega (domačega) okolja.

V spremljavo so bili vključeni naslednji strokovni delavci: 4 učitelji, 5 vzgojitelji, 13 tolmači oziroma vzgojitelji/učitelji za komunikacijo v SZJ (6 od njih je bilo vpetih v neposredno spremljavo, ostalih 7 pa v intervjuje) in 3 ravnatelji.

Preglednica 4: Število spremljav glede na program in šolsko leto

Program	2022/2023	2023/2024	skupaj
Prilagojeni program za predšolske otroke	8	9	17
Prilagojeni izobraževalni program OŠ z EIS za gluhe in naglušne otroke	6	4	10
Program OŠ s prilagojenim izvajanjem in DSP	3	0	3
Prilagojeni izobraževalni program OŠ z NIS	0	3	3
Skupaj:			33

Vir: Zaključno poročilo spremljave modelov tolmačenja in učenja slovenskega znakovnega jezika v šol. letih 2022/23 in 2023/24, ZRSŠ

Preglednica 5: Število vključenih otrok/učencev v spremljavo glede na vzgojno-izobraževalni zavod in šolsko leto

Vzgojno-izobraževalni zavod	2022/2023	2023/2024	skupaj
Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana - vrtec	4	3	7
Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana - šola	1	1	2
Center za sluh in govor Maribor	1	1	2
Osnovna šola Cerkno	1	0	1
Center Janeza Levca Ljubljana	0	1	1
Skupaj:			13

Vir: Zaključno poročilo spremljave modelov tolmačenja in učenja slovenskega znakovnega jezika v šol. letih 2022/23 in 2023/24, ZRSŠ

Ključne ugotovitve iz Zaključnega poročila ZRSŠ:

- Izvajanje modela prispeva k večjemu uresničevanju inkluzije.
- Izvajanje modela se razlikuje glede na vrsto programa, vzgojno-izobraževalno obdobje ter otrokovih/učenčevih specifik, posledično se razlikuje tudi vloga vzgojitelja ali učitelja za komunikacijo v SZJ.
- Jezikovna kopel v SZJ otroku v vrtcu omogoča polno dostopnost do informacij.
- Otroci aktivno vključeni s pomočjo vzgojitelja za komunikacijo v SZJ.
- Model otroku omogoča sledenje in vključenost v elemente dnevne rutine. Otrok le občasno v času proste igre potrebuje podporo pri komunikaciji z vrstniki. Prisotnost vzgojitelja za komunikacijo v SZJ vpliva na otrokov razvoj samostojnosti ali veščin vključevanja v skupino. Zato je njegova naloga tudi ta, da skrbi za razvoj otrokove samostojnosti prav v takih situacijah.
- Otrokom so bili na voljo različni komunikacijski kanali. Spontano so spoznavali SZJ (npr. pri igri). Slikovne opore so močno spodbujale komunikacijo.
- Učenci imajo dostop do informacij preko vidne kretnje in primerne hitrosti podajanja. Hitrejši tempo zaradi slišočih vrstnikov, tolmačenje zaostaja, potrebno več usklajevanja. V razredih je položaj vzgojitelja/učitelja za komunikacijo v SZJ različen.
- Večinoma učencem omogočeno aktivno vključevanje (EIS: 93,3%; NIS: 75%) ob podpori učitelja za komunikacijo v SZJ. Manj aktivnega vključevanja v programu OŠ s prilagojenim izvajanjem in Dodatno strokovno pomočjo (v nadaljevanju: DSP) (predmetni, večinoma frontalni pouk).
- Učenci v prilagojenih programih z EIS s podporo učitelja za komunikacijo v SZJ ustrezno dojemajo vsebine, razumejo navodila, se vključujejo v dejavnosti. Nekoliko manj uspešno v OŠ NIS.
- Vloga učitelja/vzgojitelja za komunikacijo v SZJ v primeru, da otrok/učenec ne razume: opozarja na nerazumevanje; po potrebi ponovi ali parafrazira navodilo; skrbi za umirjen tempo podajanja snovi; spodbuja učenca, da sam opozori učitelja, kadar ga ne razume ipd. Zelo pomaga, če učitelj zna osnovno (podporno) kretnjo.
- Model učencu omogoča sledenje prehodom med dejavnostmi pri pouku.
- Razvijanje jezikovnih kompetenc učencev je potekalo tudi znotraj specialno-pedagoške dejavnosti "Komunikacija". Premalo sistematičnega poučevanja SZJ, premalo ur, potrebne izboljšave.
- Potrebno je timsko sodelovanje med vzgojiteljem/učiteljem in strokovnim delavcem za komunikacijo v SZJ. Pomen kakovostnega kolegialnega sodelovanja med strokovnimi delavci.
- Ključno: pomanjkanje kretenj v SZJ, zato izgradnja SZJ do te mere, da bo mogoče pripraviti učne načrte.
- Priporočilo: SZJ sistemsko umestiti kot predmet v predmetnik, ob premisleku na račun katerega predmeta (tudi predznanje).
- Predlog: Prilagojeni predmetnik, zamakniti začetek pouka tujega jezika.
- Izhodišče za razvijanje vzgojiteljevih/učiteljevih kompetenc je razumevanje, da SZJ ni prevod slovenskega jezika v kretnjo. Kompetence se navezujejo na udejanjanje prilagoditev pri delu z gluhi in naglušnimi učenci. To je opredeljeno v prenovljenih navodilih za delo z učenci s PP, posebej pa tudi prilagoditve ob prisotnosti tolmača oz. vzgojitelja/učitelja za komunikacijo v SZJ v razredu (položaj v razredu, razlaga učne snovi, časovni zamik; prepisovanje s table, nagovarjanje ipd.).

Obseg realiziranih sredstev za obdobje januar–avgust 2024: izvajanje tolmačenja oziroma komunikacije v SZJ v zavodih, ki izvajajo prilagojene izobraževalne programe za gluhe in naglušne, izvajanje ločenega poučevanja, prilagajanje učnih gradiv ter druge projektne dejavnosti: 687.319,82 EUR; spremljava modelov: 1.037,05 EUR.

b) Zagotavljanje tolmačenja na podlagi pogodbe o opravljanju storitev: ministrstvo osnovnim in srednim šolam in zavodom za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami na podlagi njihovega zahtevka zagotavlja sredstva za izvajanje tolmačenja na podlagi sklenjene pogodbe za izvajanje storitev. Tolmačenje se zagotavlja preko Združenja tolmačev SZJ in se plačuje po veljavni

tarifi. Ministrstvo na enak način zagotavlja tudi sredstva za tolmačenje SZJ gluhih staršem učencev in dijakov. Ministrstvo je v letu 2024 tolmačenje na podlagi pogodbe o storitvi vzgojno-izobraževalnim zavodom za zagotavljanje tolmačenja SZJ zagotovilo 273.272,93 EUR. Iz podatkov v Preglednici 6 je razvidno, da se je šolam in zavodom za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami v letu 2024 zagotovilo skoraj trikrat več sredstev za tolmačenje kot v letu 2022.

Preglednica 6: Obseg sredstev v EUR, zagotovljen šolam in zavodom iz državnega proračuna za izvajanje tolmačenja SZJ na podlagi pogodbe o opravljanju storitev, 2022, 2023 in 2024

	za učence/dijake			za starše		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
OŠ	10.387,10	29.863,23	33.190,89	4.102,71	7.728,74	8.740,34
SŠ	81.165,92	135.938,39	210.755,54	166,32	219,03	171,16
Zavodi	0	0	19.756,11	650,34	204,35	658,89
Skupaj	91.553,02	165.801,62	263.702,54	4.919,37	8.152,12	9.570,39

Vir: Administrativni podatki ministrstva

Tolmači SZJ, ki so zagotavljali tolmačenje v vrtcih, šolah in zavodih na podlagi pogodbe o storitvi, so po podatkih, ki jih je posredovalo Združenje Tolmačev SZJ v letu 2024 izvedli v skupaj 4.787 ur tolmačenja, kar je skoraj tretjina več kot v predhodnem letu, skladno s tem so se v primerjavi z letom 2023 za tretjino povečali tudi stroški tolmačenja in potni stroški.

Preglednica 7: Obseg ur tolmačenja in sredstev za tolmačenje v EUR, ki so ga zagotavljali tolmači preko Združenja tolmačev SZJ, 2023 in 2024

	Vrtci		OŠ in SŠ skupaj		Zavodi		Skupaj (vrtci, OŠ, SŠ, zavodi)	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Število ur	228	120	3.429	3.921	0	746	3.657	4.787
Stroški tolmačenja (brez DDV) v EUR	m	5.527,42	m	186.991,94	0	34.548,03	m	227.067,39
Potni stroški (brez DDV) v EUR	m	1.232,18	m	15.913,52	0	1.497,56	m	18.643,26
SKUPAJ stroški v EUR	12.148,52	6.759,60	170.330,15	202.905,46	0	36.045,59	182.478,67	245.710,65

Vir: Poročanje Združenja tolmačev SZJ

b) Vzpostavitev pravnih podlag za delo z gluhi in naglušnimi: v letu 2024 sta bila sprejeta nova pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole¹³ in za izvajanje programa osnovne šole v dvojezičnih osnovnih šolah in osnovnih šolah z italijanskim učnim jezikom¹⁴ (Uradni list RS, št. 50/24), ki sta tudi za osnovne šole vzpostavila pravno podlago za sistemizacijo delovnega mesta učitelja za komunikacijo v ZJ. Tolmačenje se izvaja v obsegu ur, kot ga določi strokovna skupina v individualiziranem programu. Izvaja ga učitelj za komunikacijo v ZJ, zagotavljajo ga lahko tudi zavodi, ki so ustanovljeni za delo z gluhi in naglušnimi, ali pa lahko šola sklene pogodbo o opravljanju storitev. Slednje je mogoče z Združenjem tolmačev SZJ.

¹³ <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV15439>

¹⁴ <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV15440>

3. *Izhodišča za določitev pogojev o izobrazbi strokovnih delavcev za izvajanje predlaganih posodobljenih programskih dokumentov oziroma elementov z ustreznim poučevanjem in tolmačenjem SZJ za GN (zap. št. 2a.3):*

V letu 2024 oziroma do konca aprila 2025 so bili sprejeti:

- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole (Uradni list RS, št. 70/24 in 18/25)¹⁵,
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 18/25)¹⁶,
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazije (Uradni list RS, št. 18/25)¹⁷,
- Pravilnik o izobrazbi vzgojiteljev predšolskih otrok in drugih strokovnih delavcev v programih za predšolske otroke in v prilagojenih programih za predšolske otroke s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 2/25)¹⁸.

Novost je, da po novem pogoje za vzgojitelja oziroma učitelja za komunikacijo v SZJ ter učitelja SZJ kot izbirnega predmeta v osnovni šoli izpolnjuje posameznik, ki izpolnjuje pogoje za učitelja oziroma vzgojitelja v posameznem programu in ima nacionalno poklicno kvalifikacijo tolmač SZJ ali dodatno kvalifikacijo inštruktor SZJ.

4. *Razvijanje in izvajanje programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev in ravnateljev v vzgoji in izobraževanju za vzgojno-izobraževalno delo z gluhi in naglušnimi (zap. št. 2b.1):*

a) Usposabljanja po Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju za šolsko leto 2023/2024 in obseg sofinanciranja iz sredstev ministrstva na podlagi javnega razpisa:

– ZGNL je izvedel usposabljanje za komunikacijo v SZJ za strokovne delavce ter za vzgojno-izobraževalno delo z gluhi in naglušnimi:

- SZJ (1., 2., 3., 4. stopnja), število udeležencev: 82 (po stopnjah 32/26/14/10), kotizacija/udeleženca 372,33 EUR;
- Metode in oblike dela z gluhi ali naglušnim učencem, število udeležencev: 24, kotizacija/udeleženca 63,41 EUR, sredstva za sofinanciranje 1.141,37 EUR.

V katalogu so bili v naboru ponujenih programov tudi drugi, ki pa niso bili izvedeni (SZJ 5. stopnja, Kako poteka tolmačenje v pedagoškem okolju?, Mednarodne kretnje, international sign (is) in Obnovitveni tečaj – konverzacija v slovenskem znakovnem jeziku).

– Drugi izvajalci: Planinska zveza Slovenije – Inplaninec – Planinstvo za invalide/OPP, s 3 udeleženci. Do sofinanciranja izvajalec skladno s kriteriji ni bil upravičen, kotizacija/udeleženca 256,42 EUR.

Obseg sredstev za sofinanciranje programov iz 2. točke: iz državnega proračuna je bilo zagotovljeno 1.141,37 EUR, vrtci, šole oziroma drugi zavodi pa so za kritje kotizacije udeležencev zagotovili 29.098,86 EUR. Skupen obseg sredstev za usposabljanja: 30.240,23 EUR.

b) Usposabljanja po Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju v poročanem obdobju v letu 2025 in obseg sofinanciranja iz sredstev ministrstva na podlagi javnega razpisa:

– ZGNL je izvedel usposabljanje za komunikacijo v SZJ za strokovne delavce ter za vzgojno-izobraževalno delo z gluhi in naglušnimi:

- SZJ (3. stopnja), število udeležencev: 27, sredstva za sofinanciranje 1.490,57 EUR;

¹⁵ <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=PRAV15482>

¹⁶ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2025-01-0591>

¹⁷ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2025-01-0590>

¹⁸ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2025-01-0026>

- Obnovitveni tečaj – konverzacija v slovenskem znakovnem jeziku, število udeležencev: 13, kotizacija/udeleženca 372,33 EUR; sredstva za sofinanciranje 1.490,57 EUR;
 - Metode in oblike dela z gluhih ali naglušnim učencem, število udeležencev: 24, sredstva za sofinanciranje 1.374,03 EUR.
- Državni izpitni center: Predstavitev motenj oziroma primanjkljajev in prilagojenih načinov ocenjevanja kandidatov s posebnimi potrebami – število udeležencev: 108, sredstva za sofinanciranje 960 EUR
- Plavalna zveza Slovenije – Učenje plavanja in vadbe v vodi za osebe s posebnimi potrebami: število udeležencev: 9, do sofinanciranja izvajalec skladno s kriteriji ni bil upravičen, cena programa je bila 3.476,93 EUR.

5. *Vzpostavitev ali sprememba študijskega programa oziroma smeri ali modula za zagotovitev kompetentnih strokovnih delavcev za vzgojno-izobraževalno delo z GN (tudi v ReNPJP 2021-2025):* Septembra 2024 je Sektor za razvoj izobraževanja na ministrstvu v procesu medresorskega usklajevanja predloga Zakona o visokem šolstvu predlagal, da se v novi zakon vnese, da za študente z gluho ali težko izgubo sluha študij lahko poteka v SZJ tako, da se jim zagotovi tolmačenje ter da se med nacionalno pomembne naloge, s katerimi se uresničuje javni interes na področju visokega šolstva umesti tudi skrb za razvoj in učenje SZJ. Zakon, ki je bil v letu 2025 že posredovan v Državni zbor, je sledil predlogom ter opredelil, da se skrb za razvoj SZJ izvaja na javnih univerzah z razvojem ustreznih študijskih programov. Prisotnost tolmača za SZJ pa je v prilogi opredeljen kot ena od možnih prilagoditev za študente s posebnimi potrebami.

6. *Certificiranje znanja SZJ in razvijanje javnoveljavnega izobraževalnega programa SZJ za odrasle (zap. št. 2b.3):* Minister je junija 2024 podpisal analizo področja za izvedbo neposredne potrditve operacije »Priprava javnoveljavnega izobraževalnega programa slovenskega znakovnega jezika za odrasle«, v prvi četrtini leta 2025 je bil podpisan Sklep o začetku postopka. Operacija se bo izvajala v okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027. Začetek izvajanja projekta bo predvidoma v drugi polovici leta 2025, projekt bosta izvajala Andragoški center Slovenije (v nadaljevanju: ACS) in Državni izpitni center.

7. *Prilagajanje obstoječih in razvijanje novih učbenikov ter drugih didaktičnih in učnih gradiv za gluhe in naglušne ter omogočanje dostopnosti (zap. št. 2b.4):* v letu 2024 je priprava učnih gradiv, prilagojenih uporabnikom SZJ, potekala v okviru naloge (zap. št. 2a.2) »razvijanje in preizkušanje novih oziroma posodobitev obstoječih modelov učenja, poučevanja SZJ in slovenskega jezika ter tolmačenja SZJ«. Strokovni delavci zavodov so pripravljali učna gradiva, podprta s kretajo, tudi gradiva za starše (posnetki kretanj, vezanih na obravnavane teme). Objavljeno je bilo gradivo Me razumeš 5. Obseg realiziranih sredstev za strokovne delavce za prilagajanje gradiv: 113.076,88 EUR¹⁹.

8. *Razvijanje novih oziroma posodabljanje obstoječih pristopov informiranja in svetovanja za odrasle gluhe in naglušne o možnostih izobraževanja in učenja (zap. št. 2b.8):*

a) ACS je v letu 2024 izvajal aktivnosti za implementacijo pristopov, predlaganih v strokovnem gradivu z usmeritvami za svetovalce v izobraževanju odraslih, ki izvajajo svetovalno dejavnost za povečanje vključenosti odraslih gluhih in naglušnih v informiranje in svetovanje, pripravljenem v letu 2023. ACS je izvedel naslednje aktivnosti:

- Izvajala sta se oba pristopa:
 - Partnerski: razprave in aktivnosti na Strateških svetih
 - Individualni in/ali skupinski: 8 izvedb v skupinski obliki, vseh vključenih 95 gluhih in naglušnih odraslih (vključeni v oba dneva: 78)
- ACS je pripravil program izobraževanja in usposabljanja: Informiranje in svetovanje gluhih in naglušnim odraslim za vključevanje v vseživljenjsko učenje (ACS 2024);
- Na ACS so organizirali usposabljanja in srečanja koordinatorjev aktivnosti za svetovanje gluhih in naglušnim odraslim:
 - Predstavitev pristopov s strani ACS: 10. 4. 2024

¹⁹ Všteto tudi v skupni obseg sredstev pri dejavnosti 2 a v Sklopu 2.

- Delavnica (8-urna) v izvedbi dr. Matica Pavliča: Gluhi in naglušni v svetovanju in v izobraževanju odraslih (v juniju in septembru 2024)
- Srečanje s koordinatorji (6. 9. 2024)
- Spletni seminar s Tejo Pahor Moder iz ZGNS: Dostopnost za osebe z izgubo sluha (25. 9. 2024)
- Delavnica za seznanitev z IP za skupinski pristop (3. 10. 2024)
 - Sodelovanje ACS z organizacijami na nacionalni ravni: ministrstvo, ZDGNS, ZRSZ, Skupnost višjih strokovnih šol.
- Pilotne izvedbe skupinskega pristopa informiranja in svetovanja za skupino gluhih in naglušni.

Skupinski pristop

 - Skupinska oblika je primerna, kadar se oblikuje (homogena) skupina gluhih in naglušnih oseb, ki ima podobne potrebe in jim za začetek svetovalec lahko predstavi skupne ključne informacije, izpelje krajšo delavnico ter v nadaljevanju gluhe in naglušne odrasle povabi tudi k individualnemu svetovanju.
 - Metodologija svetovanja in informiranja: za bolj poenoten pristop na ravni države, so na ACS v letu 2024 pripravili 8-urni program informiranja in svetovanja (publikacija), ki ga svetovalci v IO v sodelovanju z (medobčinskimi) društvi za gluhe in naglušne osebe v regijah izpeljujejo v praksi.
 - Svetovalec s pomočjo tolmača gluhe in naglušne odrasle motivira in spodbudi k vključevanju v vseživljenjsko učenje; približa jim informacije in poti do formalnega in neformalnega učenja, do ugotavljanja in dokumentiranja že pridobljenega znanja in spretnosti, do organiziranega samostojnega učenja ter možnosti na trgu dela.
- Analiza izvedenega:
 - V večini primerov je prvi stik in kasnejše sodelovanje z društvi za gluhe in naglušne osebe potekalo dobro; v društvih so bili pripravljeni sodelovati pri informiranju ter motiviranju gluhih in naglušnih in tudi pri pripravi izvedbe v njihovih prostorih (spoznavanje drug drugega: društva in ljudske univerze (v nadaljevanju: LU) .
 - Izvedbe so potekale bodisi v celoti v prostorih društva bodisi kombinirano, na društvu in na LU.
 - Skupinski pristop je bil dobro sprejet pri gluhih in naglušnih odraslih, od osmih izvedb je bila le ena ocenjena s strani svetovalcev kot manj uspešna – večini gluhih in naglušnih odraslih so bile vsebine prezahtevne, nerazumljive.
 - Svetovalci so v fazi priprave morali pripravljene predstavitve s strani ACS še poenostaviti in skrajšati, na kar so jih opozorili že tolmači pred izvedbo in/ali pa so izvedbo še sproti prilagajali.
 - Gluhih in naglušni odrasli so heterogena skupina: glede stopnje okvare sluha, po izobrazbi, starosti, zaposlitvenem položaju, vključevanju v družbo idr.
 - Svetovanje in vključevanje v vseživljenjsko učenje gluhe in naglušne odrasle zanima, a mora le to biti „zares“ prilagojeno njihovim potrebam in značilnostim;
 - V skupinskih oblikah ne sme biti veliko vsebine, izvedba mora biti prilagojena tolmačenju ter načinu sporazumevanja, ki je gluhim in naglušnim bolj blizu – npr. več pogovora, kot pisnih gradiv (ne „obsežnih“ drsnic); več svetovalcev je izpostavilo težave z razumevanjem daljših vsebin ter tudi z razumevanjem vsebin o informiranju in svetovanju v IO na vseh treh področjih, zato so bili dobrodošli konkretni primeri (tudi konkretne predstavitve IP za njih).
 - Gluhi in naglušni odrasli imajo negativne izkušnje s preteklim izobraževanjem; zato je pomembno govoriti o teh težavah in jim predstaviti konkretno podporo, ki jo lahko dobijo v svetovanju v IO za obvladovanje le teh.
 - Zato naj bo tudi izobraževanje v programih, ki jim jih lahko ponudijo LU, ustrezno prilagojeno, za kar mora biti usposobljen tudi predavatelj; svetovalec je lahko predavatelju v pomoč z izkušnjami, ki si jih je pridobil v svetovanju gluhim in naglušnim odraslim.
 - Zelo pozitivne so bile izkušnje v sodelovanju s tolmači; tolmači so svetovalcem pomagali z nasveti pri pripravi izvedbe, svetovalci so z njimi usklajevali uporabo ustreznih izrazov ipd.
 - Pripravili so tudi priporočila za izvajalce, povezane tako z izvajanjem svetovanja in informiranja kot tudi z znanjem o svetovanju gluhim in naglušnim odraslim, povezovanjem z drugimi

organizacijami v okolju, ki imajo programe/storitve za populacijo. Izpostavili so pomen vidika zaposlovanje gluhih in naglušnih odraslih ter partnerstva s svetovalcem Zavod RS za zaposlovanje ter krepitve ozaveščanja o pomenu vključevanja gluhih in naglušnih v vseživljenjsko učenje v lokalnem okolju in partnerski pristop.

Obseg realiziranih sredstev: 3.394,28 EUR.

b) V letu 2025 je ACS svoje aktivnosti usmeril v podporo svetovalcem pri informiranju gluhih in naglušnih odraslih. Na marčevski delavnici so predstavili dobre prakse iz leta 2024 ter možnosti vključevanja gluhih in naglušnih odraslih v rehabilitacijske storitve. Dve organizaciji (LU Velenje in UPI-LU Žalec) sta v sodelovanju z društvi za gluhe in naglušne izvedli skupinske oblike svetovanja, pri čemer so bili stroški tolmačenja kriti iz sredstev naloge na ACS. Začela se je tudi priprava slovarja strokovnih izrazov v znakovnem jeziku.

Obseg realiziranih sredstev: 542,47 EUR.

Sklop 3: Promocija učenja in poučevanja SZJ

Promocija učenja, poučevanja in tolmačenja SZJ, ki naslavlja različne ciljne skupine (strokovno in drugo zainteresirano javnost, udeležence v vzgoji in izobraževanju ipd.) (zap. št. 3.1):

1. ACS je v sklopu zgoraj navedene naloge širšo strokovno javnost z objavami na spletnih straneh ozaveščal o širitvi dostopa za vključenost gluhih in naglušnih odraslih v vseživljenjsko učenje in rezultatih naloge:

- Sintezne ugotovitve 8 izvedb skupinskega pristopa informiranja in svetovanja v 2024²⁰,
- Opis partnerskega pristopa²¹
- Opis dobre prakse skupinskega pristopa²²

2. Slovenski šolski muzej (v nadaljevanju: SŠM) je v okviru naloge Vključujoči muzej – podpora ranljivim skupinam v 2024 izvajal dejavnosti za večjo dostopnost do kulturnih vsebin za ranljive skupine. Izvedli so:

- Prilagoditev muzejskih prostorov za lažjo dostopnost: označitev steklenih vrat, talnih poti, montaža nalepk na vhodnih vratih SŠM z informacijami o delovnem času v kontrastnem vidnem tisku in brajici; nalepke na steklenih vratih, ki omogočajo zaznavo stekla in kontrastne označitve na tleh za zaznavanje stopnic.
- Izvedena sta bila dva dneva odprtih vrat za obiskovalce s primanjkljaji na področju sluha. SŠM je za prilagojeno izvedbo muzejskega programa zagotovil tolmačenje SZJ.
- Izvedena sta bila dva dneva odprtih vrat za obiskovalce s primanjkljaji na področju vida.
- Zagotavljanje večje dostopnosti obiskovalcem s primanjkljaji:
 - natisnili so vodnik stalne razstave za osebe s težavami pri sprejemanju informacij v lahkem branju Šola je zakon!, ki vsebuje informacije o stalni razstavi SŠM (naklada 350 izvodov);
 - SŠM je v sodelovanju z Zavodom Dostop izvedel študijo prostora z ozirom na gibanje slepih in tipni zemljevid;
 - SŠM je kupil slušne zanke: 1 oddajnik in 3 sprejemniki.
- Izvedeni sta bili dve gostovanji razstave. SŠM je zagotovil sredstva za odprtje razstave in izvedbo muzejskega programa ter za tolmačenje SZJ.
- Predstavitev primera dobre prakse: sodelovanje SŠM na okrogli mizi v organizaciji Tiflološkega muzeja v Zagrebu ob svetovnem dnevu bele palice predstavili primer dobre prakse.

Obseg realiziranih sredstev: 8.150 EUR.

²⁰ <https://enovicke.acs.si/s-svetovanjem-do-vecje-vkljucenosti-gluhih-in-naglusnih-odraslih-v-io/>

²¹ <https://enovicke.acs.si/strateski-svet-za-svetovalno-dejavnost-in-razprava-o-dostopnosti-svetovanja-za-ciljno-skupino-gluhih-in-naglusnih/>

²² <https://enovicke.acs.si/kaj-je-lu-koper-zakuhala-z-drustvom-gluhih-in-naglusnih-juzne-primorske/>

3. Ministrstvo je na spletnih straneh javnost z objav novice seznanilo s strokovnim posvetom²³, ki je potekal v okviru druge seje delovne skupine oktobra 2024 (več o posvetu je v Sklopu 4).

Sklop 4: Načrtovanje, usmerjanje in spremljanje aktivnosti

Koordiniranje z nosilci aktivnosti in spremljanje izvajanja aktivnosti (zap. št. 4.1):

Vodja delovne skupine je bil vključen v usklajevanje z nosilci aktivnosti pri njihovem umeščanju v letne delovne načrte za leto 2025 javnih zavodov: ZRSŠ, ACS in SŠM.

Aktivnosti so bile usmerjene v oblikovanje predlogov ukrepov za celovito sistemsko umestitev slovenskega znakovnega jezika v predšolsko vzgojo ter osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje. Zato je delovna skupina oktobra 2024 svojo drugo sejo izvedla kot strokovni posvet z naslovom Učenje slovenskega znakovnega jezika: potreba, pravica, odgovornost, na katerem so udeleženci izpostavili dobre izkušnje, ovire, probleme, potrebe in priložnosti gluhih in naglušnih oseb pri vključevanju v redne vzgojno-izobraževalne programe in razpravljali o konkretnih rešitvah ter januarja 2025 na sejo povabila strokovne delavce, tolmače SZJ ter vodstva šol in zavodov s PP, ki so sodelovali pri preizkušanju modelov vzgojno-izobraževalnega dela z gluhi in naglušnimi in spremljavi, ki jo je izvajal ZRSŠ.

– Na posvetu Učenje slovenskega znakovnega jezika: potreba, pravica, odgovornost oktobra 2024 je sodelovalo več kot 50 strokovnih delavcev in ravnateljev vrtcev, šol in drugih zavodov s področja vzgoje in izobraževanja, uporabnikov SZJ, predstavnikov staršev, društev gluhih in naglušnih, strokovne in druge zainteresirane javnosti. V prvem delu smo v središče postavili učenje SZJ. Dr. Matic Pavlič s Pedagoške fakultete, Univerze v Ljubljani je izpostavil pomen učenja SZJ, ki je potreben za otrokov jezikovni, kognitivni, čustveni in socialni razvoj. Boštjan Vernik Šetinc, samostojni svetovalec Zagovornika načela enakosti, pa je predstavil strokovno stališče o pravicah in odgovornosti, ki so povezane z učenjem SZJ gluhih in naglušnih otrok ter njihovih staršev. Na okrogli mizi z naslovom Znakovni jezik v vrtcu in šoli – ključ do vključenosti so sodelovali študentka, ki je izkusila lastno pot z gluhoti in izobraževanjem, predstavniki staršev, učiteljev, ravnateljev, tolmačev in drugih strokovnjakov. V razpravi so izpostavili dobre izkušnje in prakse pa tudi izzive, ovire in slabe izkušnje, ki jih je prepoznal vsak s svojega zornega kota. V zaključku so udeleženci predlagali rešitve, izboljšave in novosti, ki jih je potrebno uvesti na sistemski ravni, da bodo uporabniki SZJ v rednih vrtcih in šolah presegali ovire za polno vključevanje v šolsko skupnost in družbo nasploh. Ob tem so izpostavili kompetence učiteljev za poučevanju gluhih in naglušnih kot tudi za komunikacijo in tolmačenje slovenskega znakovnega jezika.

Razpravljavci so se strinjali, da je za uspešno vključevanje gluhih in naglušnih v redne vzgojno-izobraževalne programe potrebno omogočiti učenje in poučevanje, uporabo in tolmačenje slovenskega znakovnega jezika ter nuditi strokovno podporo tako uporabnikom znakovnega jezika kot tudi njihovim staršem in strokovnim delavcem v vrtcih in šolah za zagotavljanje vključujočega okolja za razvoj kulture sprejemanja in pedagoške prakse. Izpostavili so pomen ozaveščanja družbenega okolja o gluhoti, slovenskem znakovnem jeziku, položaju gluhih in naglušnih ter ustvarjanju možnosti za njihovo enakovredno sodelovanje v družbi ter nujnost medsektorskega sodelovanja za celovito urejanje položaja gluhih in naglušnih.

– Na seji delovne skupine januarja 2025 so poleg članov delovne skupine sodelovali tudi vabljeni strokovni delavci, kjer so se seznanili s potekom, obsegom, metodologijo in ključnimi ugotovitvami spremljave modelov vzgojno-izobraževalnega dela z gluhi in naglušnimi in vlogo tolmačev oziroma vzgojiteljev/učiteljev za komunikacijo v SZJ. Seja je bila namenjena tudi razpravi in posredovanju predlogov za posodobitev sistema vzgoje in izobraževanja gluhih in naglušnih uporabnikov SZJ in za zagotavljanje ustreznih strokovnih delavcev ter vzpostavitev spodbudnega prehodnega obdobja.

V razpravi so izpostavili: izvajanje modela prispeva k večjemu uresničevanju inkluzije; trenutno je premalo sistematičnega poučevanja SZJ, premalo ur in so zato potrebne izboljšave; pomanjkanje kretenj v SZJ, zato je potrebna izgradnja SZJ do te mere, da bo mogoče pripraviti učne načrte; pomen

²³ <https://www.gov.si/novice/2024-10-23-uvajanje-slovenskega-znakovnega-jezika-v-vzgojo-in-izobrazevanje-skupna-pot-do-vkljucujoce-druzbe/>

kakovostnega kolegialnega sodelovanja med strokovnimi delavci; nujnost prilagoditve predmetnika, zamaknitve začetka poučevanja tujega jezika; razvijanje vzgojiteljevih/učiteljevih kompetenc za delo z gluhi in naglušnimi; nujnost opredelitve vloge tolmača SZJ oziroma učitelja/vzgojitelja za komunikacijo v SZJ; pomen znanja SZJ za učitelje v zavodih in v večinskih šolah ter starše otrok (od rojstva gluhega otroka dalje). Udeleženci so predlagali tudi: uvedbo posebnih štipendij za gluhe in naglušne, uporabnike SZJ; zagotavljanje posebnega financiranja za udeležbo gluhih učiteljev na usposabljanjih v tujini; zagotavljanje so-tolmača/podpornega tolmača za gluhe tolmače oz. strokovne delavce v večjem obsegu; opredelitev normativne tedenske obveznosti strokovnega delavca za tolmačenje oz. komunikacijo v SZJ; uvedba dodatka za dvojezičnost v zavodih, ki izvajajo prilagojene programe za gluhe in naglušne, kjer se vzgojno-izobraževalni proces izvaja tako v slovenščini kot tudi v SZJ (vzpostaviti pravne podlage).

5. Predlog posodobitve sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih otrok, učencev, dijakov in udeležencev izobraževanja odraslih

Delovna skupina je skladno z drugo alinejo prvega odstavka 2. člena Sklepa o imenovanju delovne skupine ob zaključku svojega mandata pripravila predlog posodobitve sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih otrok, učencev, dijakov in udeležencev izobraževanja odraslih, ki ga bo posredovala ministru skupaj s poročilom o opravljenem delu. Pripravljeni predlogi za posodobitev sistema predšolske vzgoje ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja gluhih in naglušnih so nastali na podlagi razprav v delovni skupini, spremljanja modelov učenja, poučevanja in tolmačenja SZJ, ki ga je izvajal ZRSŠ, analize ACS, zbranih podatkov in informacij o problematiki ter na podlagi predlogov, ki so jih na srečanjih podali predstavniki nevladnih organizacij gluhih in naglušnih, tolmačev SZJ in staršev, strokovni delavci, ki izvajajo vzgojno-izobraževalno delo z gluhi in naglušnimi ter javni zavodi, ustanovljeni za izvajanje nalog po 28. členu ZOFVI. Predlogi zasledujejo začetno usmeritev delovne skupine za uvedbo dvojezičnega modela za gluhe in naglušne uporabnike SZJ in možnost učenja SZJ za vse gluhe.

Delovna skupina je poročilo o delu za leto 2024 in prvo tretjino leta 2025 sprejela 27. maja na svoji 24. seji.

Pripravila:
Barbara Kresal Sterniša

Aleš Ojsteršek
Vodja delovne skupine